

ÜRÜN MASALARI PATATES BÜLTENİ

ARALIK 2019

DÜNYADA PATATES

Patates, her çeşit iklimde yetişmesi, geniş kullanım alanı, yüksek verim ve besin değeri bakımından hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir. Gittikçe artan dünya nüfusunun gıda güvencesinin sağlanmasında farklı kullanım ve yararlanma özellikleri ile önemli bir üründür. Hububattan sonra en fazla tüketilen besin maddesidir. Açlık ve yetersiz beslenme sorunlarının çözümüne de katkı sağlayacak önemli bir üründür.

Dünya patates üretiminin yarısına yakın kısmı insan tüketiminde taze olarak değişik formlarda (fırında pişirme, haşlama, kızartma) yemeklik olarak tüketilmektedir. Geri kalan kısmı ise işlenmiş gıda ürünü (dondurulmuş parmak patates ve cips), hayvan yemi, endüstriyel nişasta ve tohumluk olarak kullanılmaktadır. Patatesin nişasta yönünden zengin olan kabukları ve işlendikten sonra kalan diğer değersiz atıklarından sıvılaştırılarak, etanol üretimi amacıyla yararlanılmaktadır.

Patates Üretimi

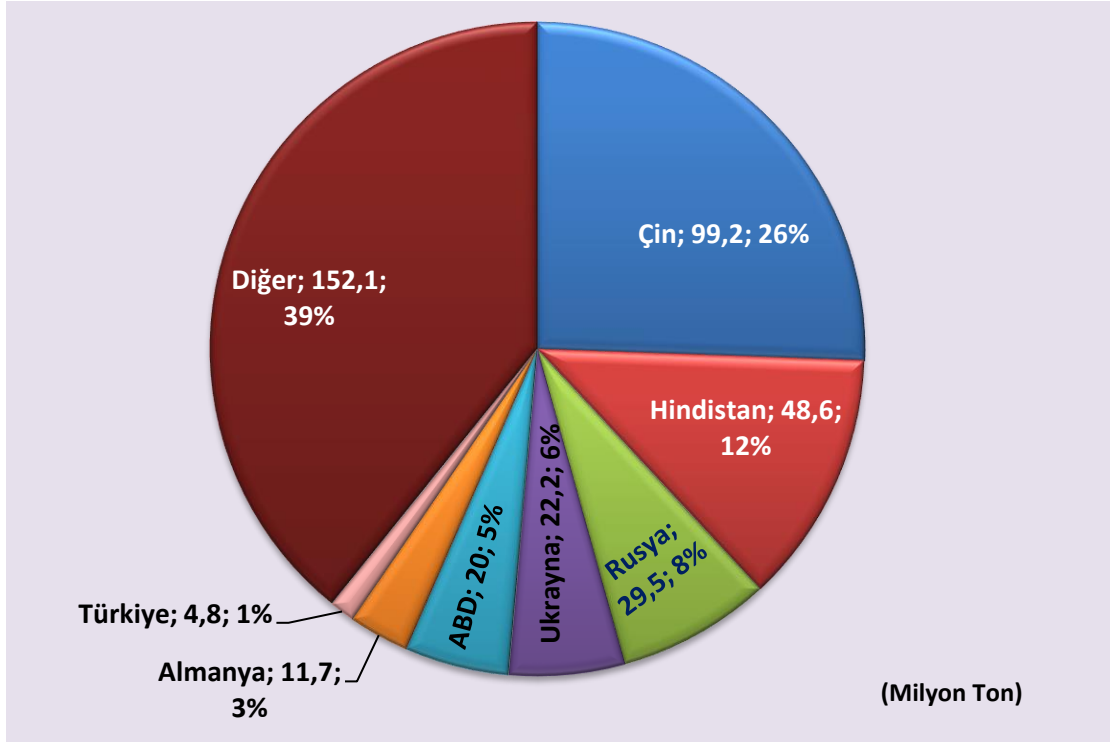
Dünya patates üretimi 2017 yılında **19.3 milyon ha** alanda **388 milyon ton** olarak gerçekleşmiştir.

	Alan (bin ha)	Üretim (bin ton)	Verim (ton/ha)
2013	19.293	374.070	19,39
2014	18.879	380.265	20,14
2015	18.914	376.577	19,91
2016	19.077	374.252	19,62
2017	19.303	388.191	20,11
Değişim 2016-2017 (%)	1,2	3,7	2,5

Kaynak: FAO

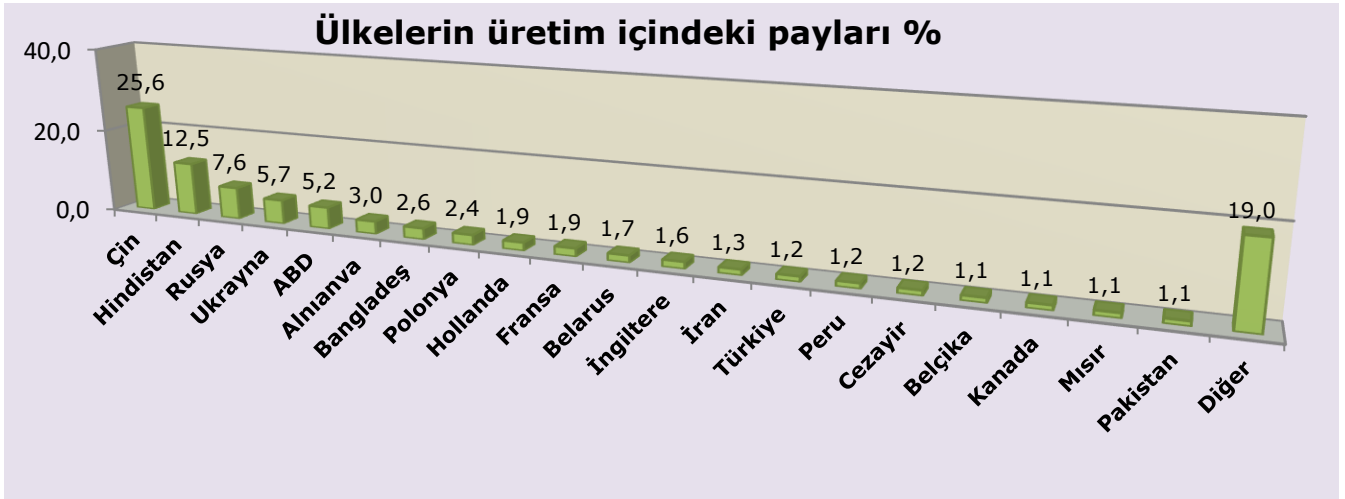

2017 Yılı Dünya Patates Üretiminin Ülkelere göre üretim ve % olarak dağılımı

Kaynak: FAO

Yıllar itibarı ile Çin, Hindistan ve Rusya'nın üretiminde artış gözlenmektedir.

Kaynak: FAO

Dünya üretiminin yarısını dört ülke gerçekleştirmektedir. Bunlar sırası ile **Çin %26**, **Hindistan %12**, **Rusya %8** **Ukrayna %6'sını** üretmektedir. Dünya patates üretiminde **Ülkemiz %1,24'lük pay ile 14 üncü sırada** yer almıştır.

Dünya Patates Ticareti

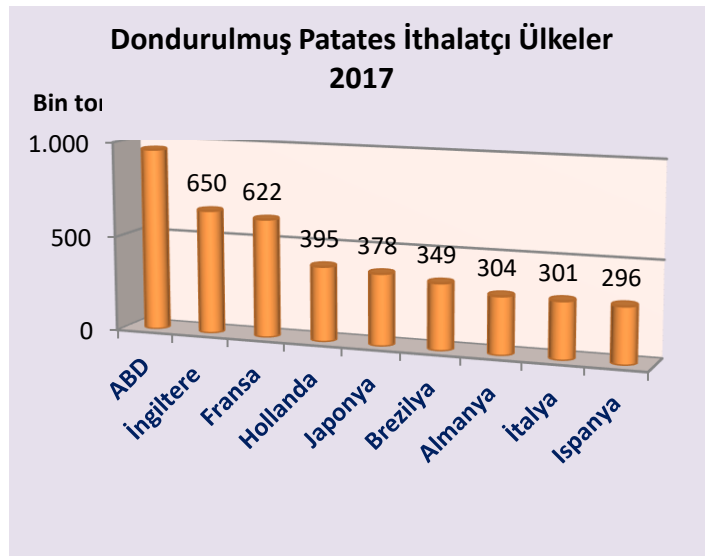
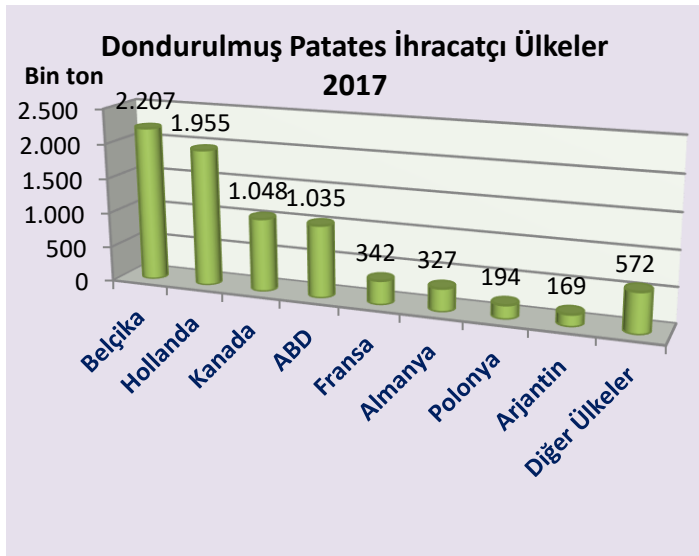
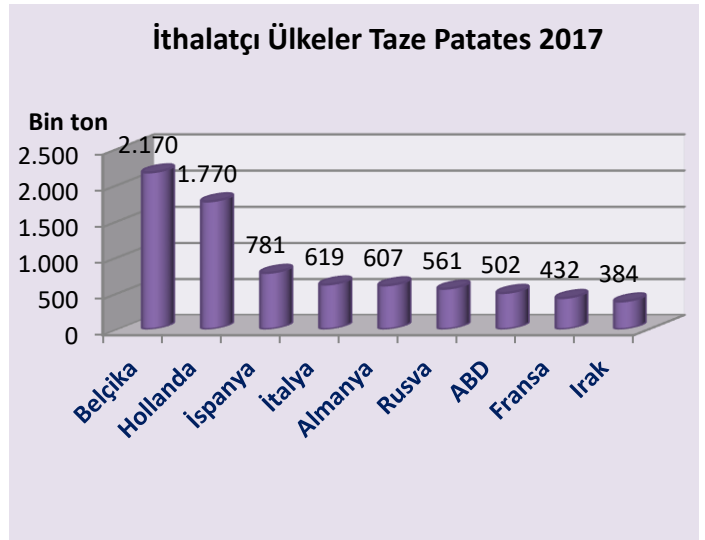
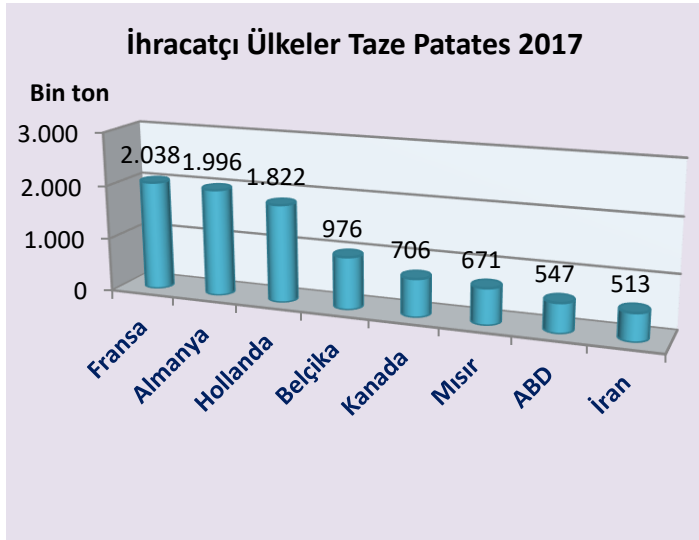
Dünya dış ticaretine konu taze ve dondurulmuş patatesin **ticaret hacmi** 2017 yılında miktar olarak **44 milyon ton**, parasal değer olarak **23 milyar \$** büyüklüğe sahiptir.

Dünya ticaretine konu **dondurulmuş patatesin** 2017 yılında ortalama **ton fiyatı 911 \$**, **taze patatesin ise 309 \$** olmuştur.

Dünya Patates İthalat ve İhracat Verileri

	İhracat Miktarı (Bin Ton)		İhracat Değeri (Milyon \$)		İthalat Miktarı (Bin Ton)		İthalat Değeri (Milyon \$)	
	Taze	Dondurulmuş	Taze	Dondurulmuş	Taze	Dondurulmuş	Taze	Dondurulmuş
2012	11.105	6.300	3.426	5.753	12.091	6.026	3.845	5.886
2013	12.218	6.323	4.593	6.441	13.026	6.213	5.095	6.642
2014	12.234	6.523	4.249	6.449	12.427	6.396	4.453	6.664
2015	11.436	6.921	3.393	5.940	11.973	6.723	3.720	6.164
2016	12.556	7.371	3.907	6.586	13.408	7.093	4.289	6.630
2017	14.057	7.849	4.344	7.151	14.255	7.606	4.545	7.315

Dünyada patates ticareti en çok Avrupa Birliği ülkeleri arasında yapılmaktadır.

2017 yılında Dünya **taze patates ihracat miktarı** 2017 yılında 14 milyon ton ile 4,34 milyar \$, **dondurulmuş patates ihracatının** büyüklüğü 7,15 milyar dolar olmuştur. Taze patates ihracatının %49'u Fransa, Almanya, Hollanda ve Belçika tarafından, dondurulmuş patates ihracatının %80'i Belçika, Hollanda, ABD ve Kanada tarafından gerçekleştirilmiştir. Üretimde ilk sıraları alan Çin ve Hindistan gibi ülkelerin ticarete fazla yer alamamaları kendi iç tüketimlerini ancak karşılayabilmelerinden kaynaklanmaktadır.

Taze patates ithalat değeri **2017 yılında 4,54 milyar \$** bir büyüklüğe, dondurulmuşta ise **7,31 milyar \$** bir büyüklüğe sahiptir.

Patates Fiyatları

Ülkeler	2019 Kasım Toptan Fiyatı (\$/ton)	Ülkeler	2019 Kasım Toptan Fiyatı (\$/ton)
ABD	1.160	Kazakistan	220 (Eylül)
Fransa	810	Çin	310
Hindistan	180	İran	140
Rusya	300	Arjantin	180
Türkiye	120	Kanada	1030

Kaynak: tridge.com

TÜRKİYE'DE PATATES

Ülkemiz Üretimi

Patates üretimimiz 2000'li yıllara kadar önemli bir gelişme göstermiştir. Üretim 1999 yılında 6 milyon tona, ekilen alan 220 bin hektara kadar çıkmıştır. 2018 yılında 71 ilimizde yaklaşık **136 bin hektar** alanda **4,55 milyon ton patates** üretilmiştir. Yeterlilik derecesi **%103,5** ve **kişi başına tüketim 50,3 kg**'dır. (TÜİK, 2017/2018)

Ülkemizin aylık patates ihtiyacı ortalama **390 bin ton** (Tüketim+Tohum+Kayıp) baz alındığında yıllık toplam ihtiyacımız yaklaşık **4.700.000 tondur**.

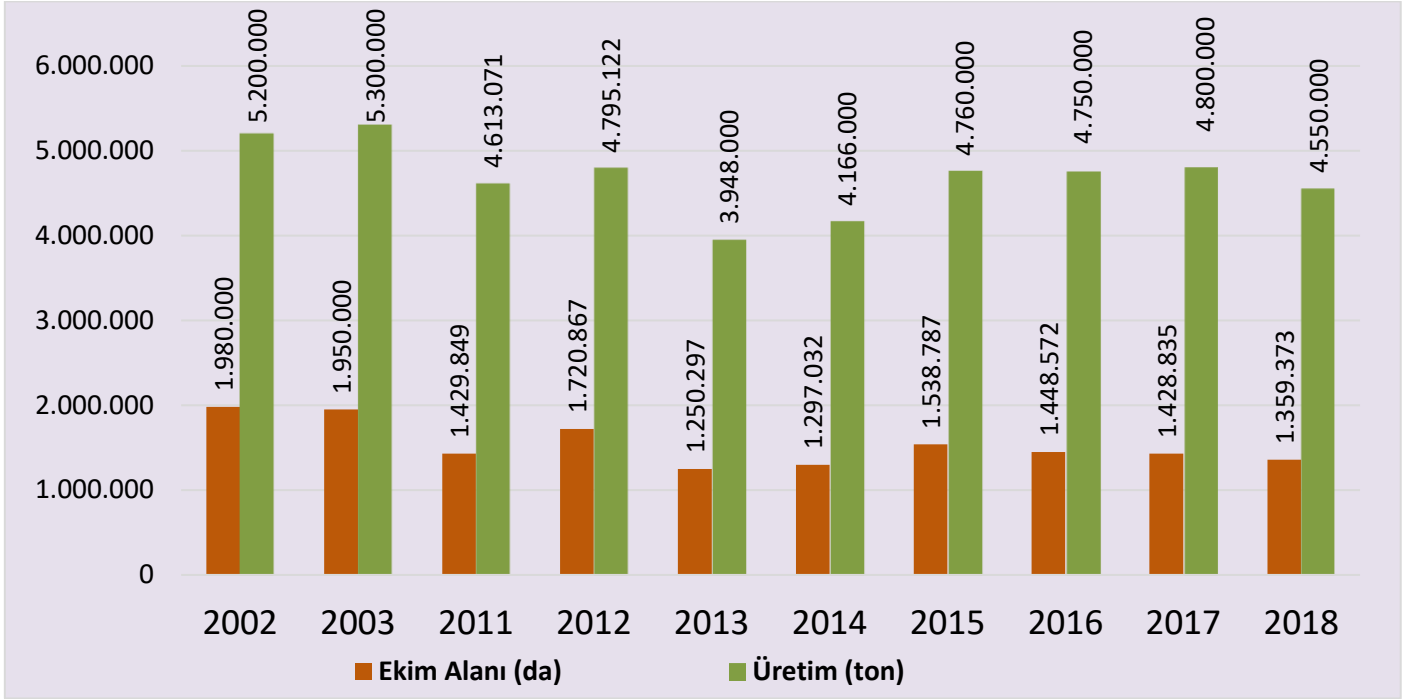
Ülkemizde yıllara göre patates üretim miktarları

Yıllar	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
1999	220.000	6.000.000	2.727
2002	198.000	5.200.000	2.630
2003	195.000	5.300.000	2.726
2011	144.912	4.613.071	3.260
2012	173.670	4.795.122	2.814
2013	125.520	3.948.000	3.160
2014	129.703	4.166.000	3.245
2015	153.879	4.760.000	3.095
2016	144.857	4.750.000	3.283
2017	142.884	4.800.000	3.360
2018	135.904	4.550.000	3.348

Kaynak: TÜİK

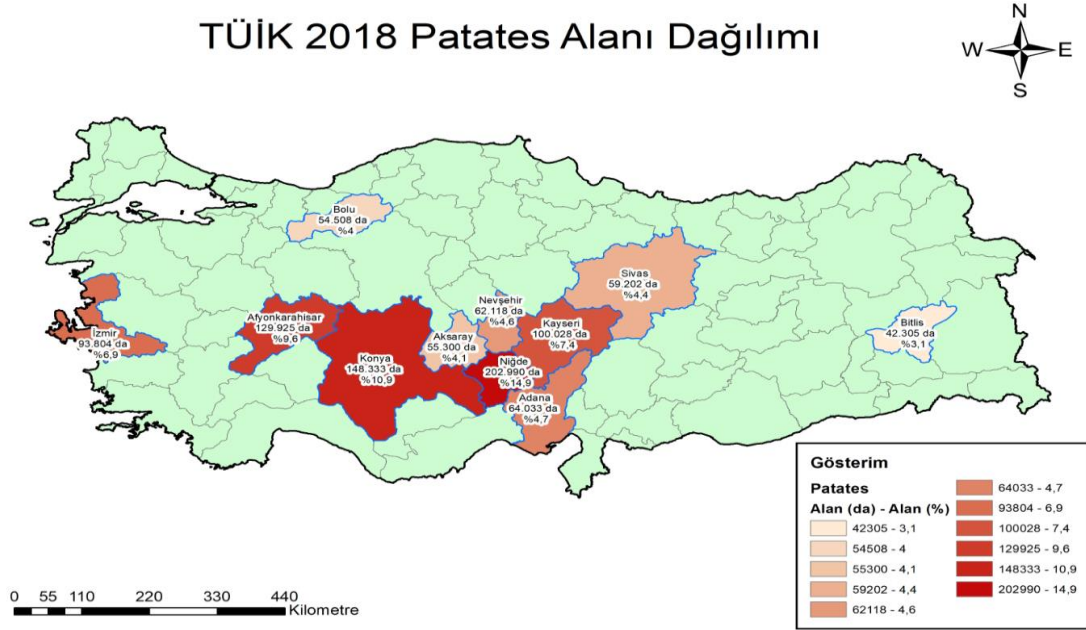
1999-2018 yılları arasında alanda **%38**, üretimde **%24** azalış olmasına karşın verimde **%23 artış** gerçekleşmiştir.

Patates alan, üretim ve verim

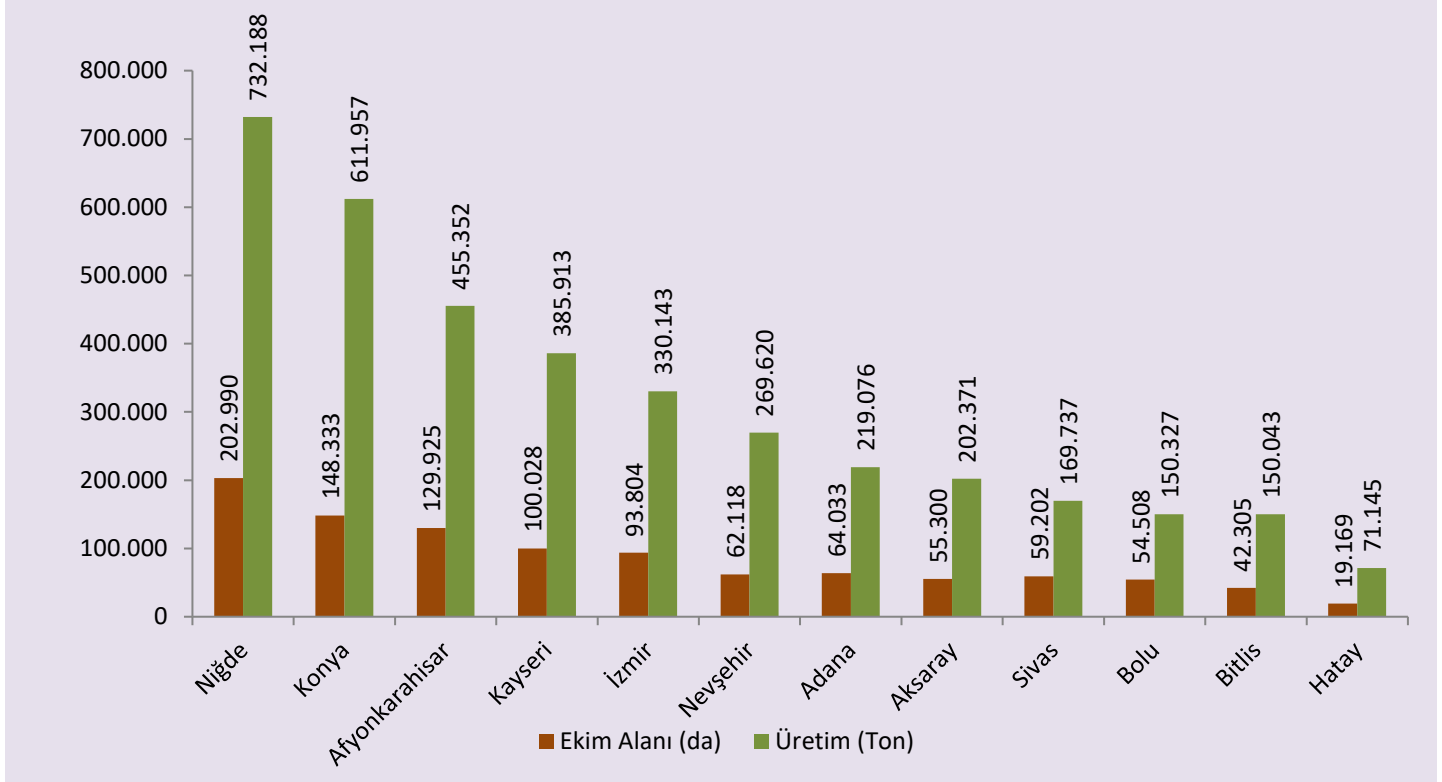
Kaynak: TÜİK

TÜİK 2018 Patates Alanı Dağılımı

Onbir ilimiz; patates üretiminin **%81'i**, alanların da **%75'ini** oluşturmaktadır. Bu illerin alan ve üretim miktarları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Üretim Alanları ve Miktarları-2018

Kaynak: TÜİK

Niğde, Konya ve Afyonkarahisar patates üretiminde önemli üç ilimizdir. Bu üç il **üretim** yaklaşık **%40** 'ını ekim **alanlarının da %35**'ini oluşturmaktadır.

Patates siğili, üretimimizi etkileyen önemli bir hastalıktır. Patates siğili ve diğer patates hastalık etmenleri ile birlikte 25 ilimizde hastalıkların görüldüğü **142 bin dekar** alanda karantina tedbirleri kapsamında patates ekimi yasaklanmıştır.

Patates Tohumluk Üretimi

Sertifikalı tohum kullanımı; öneminin anlaşılması, desteklemeler ve görülen hastalıkların da etkisi ile sürekli bir artış içerisinde. Patates üretiminde tohumluk kullanım miktarı, kullanılan yumruların iriliği ve dikim sıklığına bağlı olarak dekara 250-500 kg arasında farklılık gösterebilmektedir. Dekara 375 kg ortalama tohumluk kullanılması halinde, tohumluk ihtiyacımız 510 bin ton civarındadır. Ülkemiz bu miktarın yarısını üretmekle birlikte yenileme sürecinin 2 yıl olduğu dikkate alındığında patates tohumluğunda kendimize yeten bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Patates Tohumluk Üretimi Miktarı

Yıl	Miktar (Ton)	Yıl	Miktar (Ton)
2002	21.375	2011	96.295
2003	27.885	2012	185.485
2004	45.870	2013	150.908
2005	63.901	2014	163.269
2006	75.138	2015	175.397
2007	44.919	2016	231.592
2008	45.651	2017	258.180
2009	58.877	2018	276.390
2010	70.654		

Kaynak: BÜGEM

2002 yılından günümüze kadar patates **tohumluk** üretimimiz **10 kattan fazla artmıştır.**

Ülkemiz Ticareti

Üretim miktarımız dikkate alındığında, Taze patatesten ihracatçı konumunda yer almaktayız. Ancak, 2018 yılında patates ithalatımız toplam 22 bin ton olurken bunun %86'sı tohumluktur. İhracatımız ise 260 bin ton olarak gerçekleşmiştir. **Patates ithalatı gümrük vergi oranı %19,3'tür.**

Dış ticaret verileri

Yıllar	İthalat Miktarı (Ton)		İthalat Değeri (Bin \$)		İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (Bin \$)
	Toplam	Tohumluk	Toplam	Tohumluk		
2002	12.012	8.888	5.847	5.534	34.635	2.510
2003	9.255	7.581	5.221	4.811	177.565	16.903
2016	29.143	26.386	20.269	19.286	191.966	23.453
2017	17.253	16.255	11.285	10.857	205.379	27.796
2018	21.729	18.746	14.852	14.087	260.068	26.416
2019/10	80.603	16.564	44.245	12.250	92.226	19.722
2002-2018 % Değişim	81		154		651	953

Kaynak: TÜİK

Patates İhracatımız

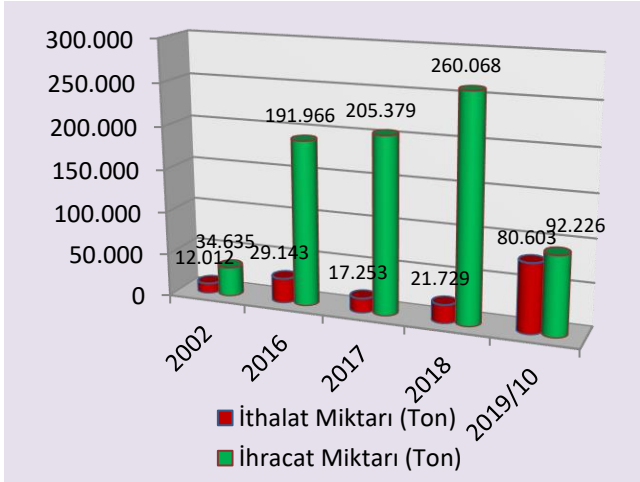
2018 yılı Patates ihracatımızın %94 taze, %5'i tohumluk çok az miktarda da dondurulmuş patates olarak gerçekleştirilmiştir.

İhracat (Ton)	Patates (Taze)	Dondurulmuş	Tohumluk	Toplam
2014	10.405	60	3.135	13.599
2015	13.283	250	0	13.534
2016	190.656	478	833	191.970
2017	200.488	140	4.751	205.379
2018	246.130	81	13.856	260.068
2019/10	91.112	257	846	92.26
2018 Yılı Oranı (%)	94,6	0,03	5,33	100

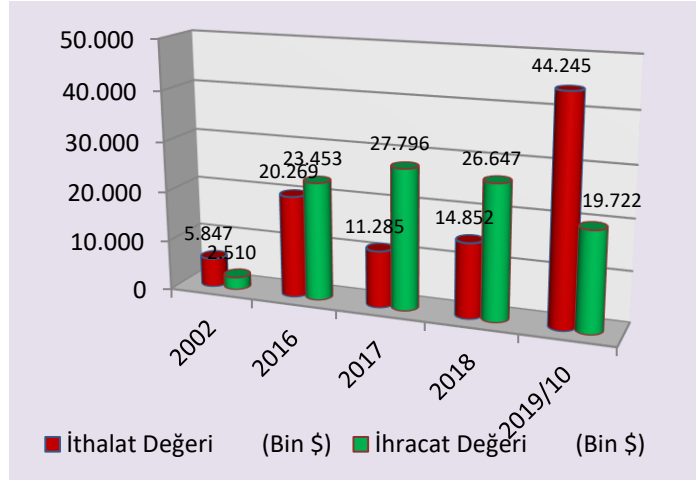
Kaynak: TÜİK

İthalat-İhracat Miktarı

İthalat-İhracat Değeri Bin \$

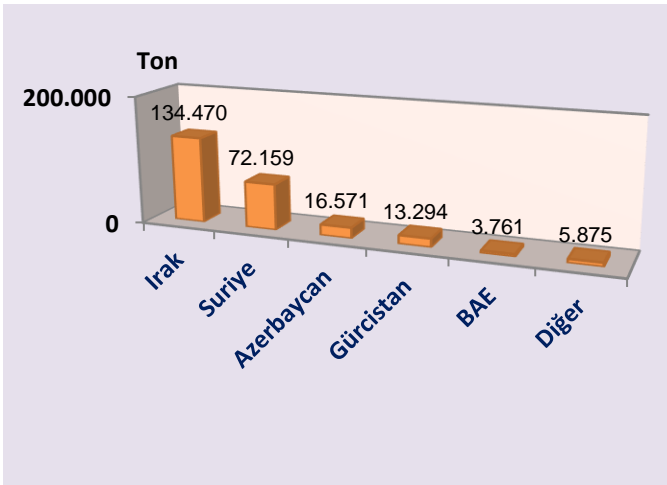

Parasal değer açısından 2018 yılı patates ihracatının %86'sını taze, %14'ünü ise tohumluk patates oluşturmaktadır.

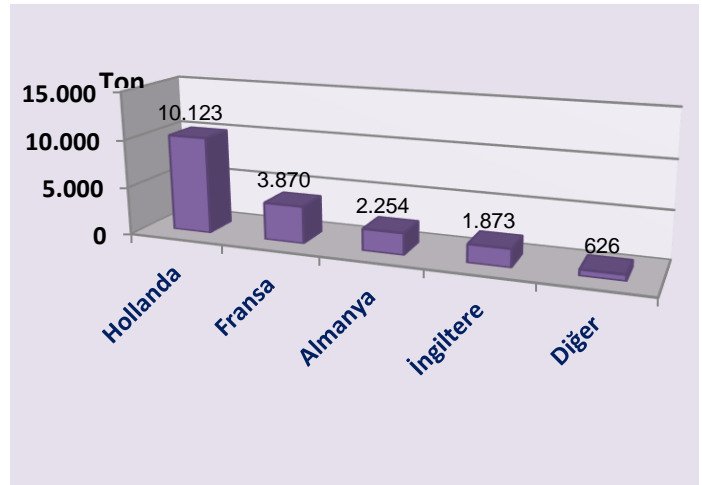
Taze patates ihracatımızın %55'i Irak'a, %29'u Suriye'ye yapılmıştır.

Patates İhracatı Yaptığımız Ülkeler (Ton)

Taze Patates İhracatı 2018

Tohumluk Patates İthalatı 2018

2018 yılı toplam 13.856 ton tohumluk patates ihracatımızın yaklaşık 13.000 tonu Azerbaycan'a yapılmaktadır.

Patates İthalatımız

Patates ithalatımızın 2018 yılında %86'sını tohumluk, %14'ünü taze patates oluşturmaktadır.

Patates İthalatımız (Ton)

	Patates (taze)	Dondurulmuş	Tohumluk	Toplam
2014	9.563	1	19.007	28.571
2015	7.810	493	38.440	46.743
2016	2.749	7	26.386	29.143
2017	998	0	16.255	17.253
2018	2.984	0	18.746	21.729
2019/10	64.039	5	16.564	80.603

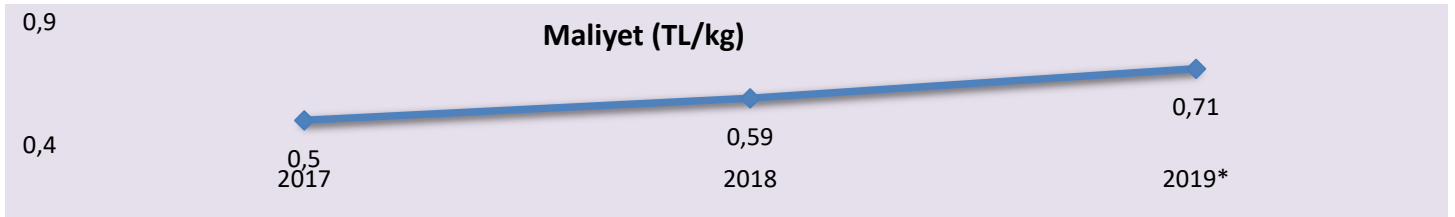
Kaynak: TÜİK

En çok patates tohum ithalatı yaptığımız ülkeler Hollanda, Fransa ve Almanya'dır. Tohum ithalatının %87'si bu üç ülkeden sağlanmaktadır.

2018 yılı TÜİK verileri incelendiğinde patates ithalatına değer açısından bakıldığında, taze patatesin %5, tohumluk patatesin %95'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Üretim Maliyetleri

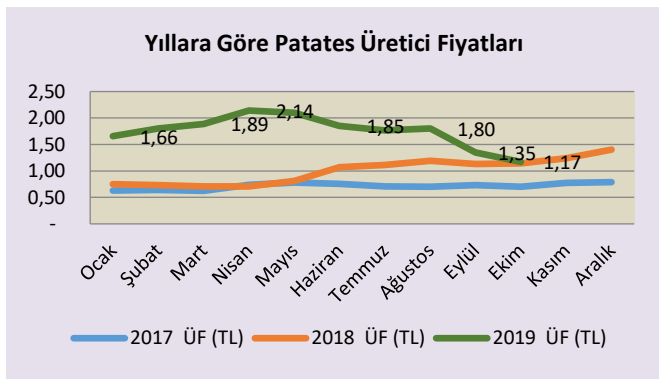
Maliyet unsurları içerisinde tohum 2018 yılı Türkiye ortalama patates maliyeti içerisinde %28 ile en büyük girdi kalemini oluşturmaktadır. **2019 Yılı** Türkiye ortalama **maliyeti 0,71 TL/kg** olarak tahmin edilmektedir.

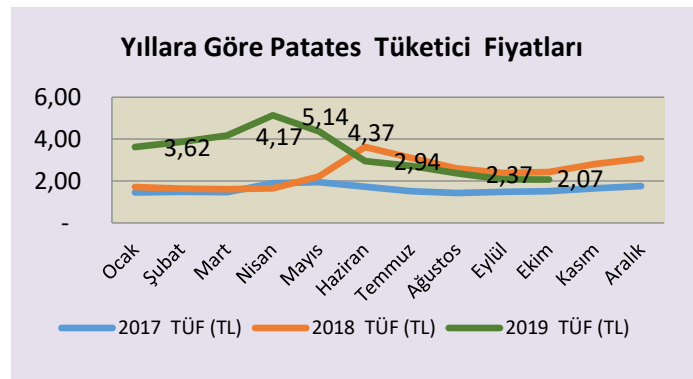
Kaynak: TOB TAMSİS

Fiyatlar

2019 yılı Ekim ayında 1,17 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki aya göre %13 azalış gösterirken, önceki yılın aynı ayına göre %2 artmıştır. 2019 yılı Ekim ayında 2,07 TL/kg olan tüketici fiyatı bir önceki aya göre %0,1, bir önceki yılın aynı ayına göre de %15 azalmıştır. Üretimin ve depolamanın yoğun yapıldığı illerimizde **Aralık ayı üretici fiyatları ortalama 70-90 krş/kg** olarak gerçekleşmektedir.

Kaynak: TÜİK

DEĞERLENDİRME

Türkiye’de patates ve soğan, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başında gelmektedir.

Ülkemizde bir önceki yılın ürün fiyatına göre takip eden yılda arz değişkenlik göstermekte olup Örümcek Ağı (Cobweb) teoremi olarak bilinen bu durumun en çok görüldüğü ürünlerin başında patates gelmektedir. Bu duruma bağlı olarak üretim ve fiyatlarda dalgalanmalar meydana gelmektedir.

Üreticinin üretim kararını bir önceki yıl fiyatları belirlemektedir. Yani **patateste üretimi; bir önceki yıl fiyatları belirlemektedir.**

Sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması, modern depoların tesisi ve mevcut depoların iyileştirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, fiyat dalgalanmalarının önüne geçilebilmesi ve piyasaya regülasyonunda kullanılması amacı ile arzın fazla olduğu veya olağanüstü durumlar için TMO ya da belirlenecek bir başka kuruluş tarafından 1 aylık ülke ihtiyacını karşılayabilecek miktarın depolanması önemli görülmektedir.

İhracat desteği yapılması kararının alınacağı yıllarda zamanlamasının doğru yapılması üretici, tüketici ve sektör açısından oldukça önemlidir.

Yine patates ihracatımızın taze olarak yapılması yerine katma değeri yüksek olan dondurulmuş ve işlenmiş ürün olarak teşvik edilmesi ve yönlendirilmesi ülkemiz ekonomisi açısından önem arz etmektedir.

İçinde bulunduğumuz yıl, 2018 yılında patateste yaşanan fiyat artışına bağlı olarak üreticilerimizin patatese yönelimi ve ikliminde elverişli olması nedeni ile oldukça verimli bir yıl olmuştur. Patatesin 2019 yılı TÜİK 2. tahmininde 4,9 milyon ton üretim tahmin edilmektedir. Ülke ihtiyacımız göz önüne alındığında turfanda patates üretimi olan 2020 yılı Mayıs ayına kadar yeterli olacağı değerlendirilmektedir.

HAZIRLAYAN

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
Tarım Havzaları Daire Başkanlığı

☎ 0 312 258 84 03

✉ urunmasalari@tarimorman.gov.tr